

Cryptocurrency in the financial system of the state

Oleksandr Lezhenko

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

Abstract. *The theses examine the legal and financial aspects of cryptocurrencies, taxation specifics, and transaction monitoring. The advantages of cryptocurrencies in financial inclusion and blockchain implementation are outlined. Challenges of legal regulation and prospects for aligning Ukrainian legislation with EU MiCA standards are highlighted.*

Keywords: *cryptocurrency; blockchain; legal regulation; financial inclusion; MiCA.*

Криптовалюта у фінансовій системі держави

Олександр Леженко

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Анотація. *У тезах розглянуто фінансово-правовий статус криптовалют, їх взаємодію з фінансовою системою, особливості оподаткування та моніторингу транзакцій. Визначено переваги криптовалют у контексті фінансової інклюзії та впровадження блокчейн-технологій. Окреслено проблеми правового регулювання та перспективи адаптації українського законодавства до стандартів ЄС (MiCA).*

Ключові слова: *криптовалюта; блокчейн; правове регулювання; фінансова інклюзія; MiCA.*

Криптовалюта-це різновид цифрового активу, що базується на технології блокчейн, є новим і складним об'єктом правового регулювання, який поєднує елементи фінансових та цивільно-правових відносин. У процесі розвитку цифрової економіки держава стикається з потребою адекватно реагувати на виклики, пов'язані з використанням криптовалют у фінансовій сфері — під час здійснення розрахунків, руху капіталу, а також для забезпечення фінансової стабільності й безпеки. Досить часто криптовалюти порівнюють із фінансовими пірамідами. Справді, певна схожість існує: що більше нових учасників залучається до процесу та інвестує у криптовалюту, то більше зростає масштаб системи й потенційний прибуток. Проте, на відміну від фінансової піраміди, у криптовалют немає кінцевого бенефіціара, який після досягнення певного моменту може забрати всі кошти собі, залишивши інших учасників із втратами. Якщо розглядати біткоїн, то він функціонує з 2009 року і не має кінцевого бенефіціара. Кошти, інвестовані користувачами в цю криптовалюту, не

надходять на особисті рахунки будь-якої конкретної особи чи організації. Крім того, курс біткоїна є спекулятивним і формується ринковими механізмами, а не встановлюється штучно, як це відбувається у фінансових пірамідах.

Фінансово-правовий вимір криптовалюти виявляється у кількох напрямках. По-перше, у сфері фінансового моніторингу та протидії відмиванню коштів, адже криптовалютні транзакції характеризуються високим рівнем анонімності. Україна, як учасниця міжнародної системи FATF, упровадила вимоги щодо ідентифікації користувачів (KYC) та контролю за операціями з віртуальними активами. По-друге, у податково-правовому аспекті криптовалюта розглядається як об'єкт оподаткування, що потребує подальшого вдосконалення механізмів визначення податкової бази, особливо у випадках обміну активів, отримання прибутку від інвестицій чи майнінгу. По-третє, у межах державної фінансової політики криптовалюта виступає чинником розвитку фінансових технологій, засобом залучення інвестицій та інструментом цифровізації економіки[1.с.2]. Однією з головних проблем тако вважається залишається гармонізація функціонування криптовалютного ринку з традиційною банківською системою, забезпечення прозорості транзакцій і належного рівня правового захисту учасників. Недостатня визначеність правового статусу окремих криптоактивів і нестача ефективних правових механізмів захисту інвесторів створюють ризики для фінансової стабільності та довіри до ринку цифрових активів. З найяскравіших переваг криптовалют є розширення доступу до фінансових послуг, особливо для тих верств населення, які не мають можливості користуватися традиційними банківськими установами. Це має значення для мешканців сільських територій і країн із нерозвиненою фінансовою інфраструктурою. Використання криптовалют забезпечує швидке, безпечне та безпосереднє проведення транзакцій без участі посередників, що сприяє фінансовій інклюзії та економічним можливостям громадян. Крім того, розвиток криптовалют стимулює впровадження інноваційних технологій у фінансову сферу — насамперед блокчейну та смарт-контрактів. Блокчейн як децентралізована розподілена база даних гарантує надійність зберігання, перевірки та передачі інформації, забезпечуючи прозорість і захищеність фінансових операцій. Смарт-контракти, у свою чергу, дозволяють автоматизувати виконання угод відповідно до заздалегідь визначених умов, зменшуючи ризики шахрайства чи помилок і оптимізуючи управління активами [3, с. 4].

Також важливим аспектом розвитку правового регулювання криптовалют є врахування світових тенденцій та їх адаптація до специфіки національної

економіки. Україна планує впровадити норми Європейського Союзу, передбачені Регламентом про ринки криптоактивів (MiCA). Цей документ покликаний встановити єдині стандарти регулювання криптоактивів у країнах ЄС, сприяти розвитку конкурентоспроможних стартапів і забезпечити стабільну правову основу для функціонування криптоіндустрії. Українські регуляторні органи, зокрема Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), ведуть активну роботу над імплементацією положень MiCA з метою створення прозорого та легального ринку криптовалют в Україні[3, с. 5].

Підсумовуючи, взаємодія криптовалют і блокчейн-технологій формує основу нової, децентралізованої моделі фінансових відносин, заснованої на принципах прозорості, ефективності та доступності. Фінансово-правовий вимір криптовалют проявляється у сфері фінансового моніторингу, оподаткування та реалізації державної фінансової політики. Україна, дотримуючись міжнародних стандартів FATF, поступово формує нормативну базу для контролю операцій з віртуальними активами, водночас прагнучи гармонізувати криптовалютний ринок із традиційною банківською системою. Основними викликами залишаються визначення правового статусу криптоактивів, забезпечення правового захисту інвесторів і прозорості транзакцій. Водночас розвиток криптовалют відкриває нові можливості для фінансової інклюзії, підвищення доступу населення до фінансових послуг та стимулювання інновацій у сфері фінтеху. Перспективним напрямом є адаптація українського законодавства до європейських стандартів, зокрема до положень Регламенту ЄС про ринки криптоактивів (MiCA), що сприятиме створенню прозорого, безпечного та конкурентоспроможного ринку цифрових активів в Україні.

Список використаних джерел

1. Пилипенко О. В. Кришталь Г. О. Вплив криптовалют на українську економіку. 2024 URL: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/70-15>.
2. Плиса В. Й. Дзямка М. А. Криптовалюти у фінансовій системі України: виклики та можливості. 2024 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-31>.
3. Шаренко М. С. Особливості оподаткування доходів від операцій з криптовалютами в Україні. Вороновські читання (Єдність адміністративних та фінансових процедур): матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 5-6 жовтня 2018 р. / Редкол.: М. Кучерявенко, Й. Пуделька, О. Головашевич. Харків. Асоціація фінансового права України, 2018. С. 613–622. URL: (<https://afl.org.ua/2018/12/20/voronovski-chitannya-2018-zbirnik-tez>).